

ARKEOLOGISK UTREDNING 2020

Mats Nilsson

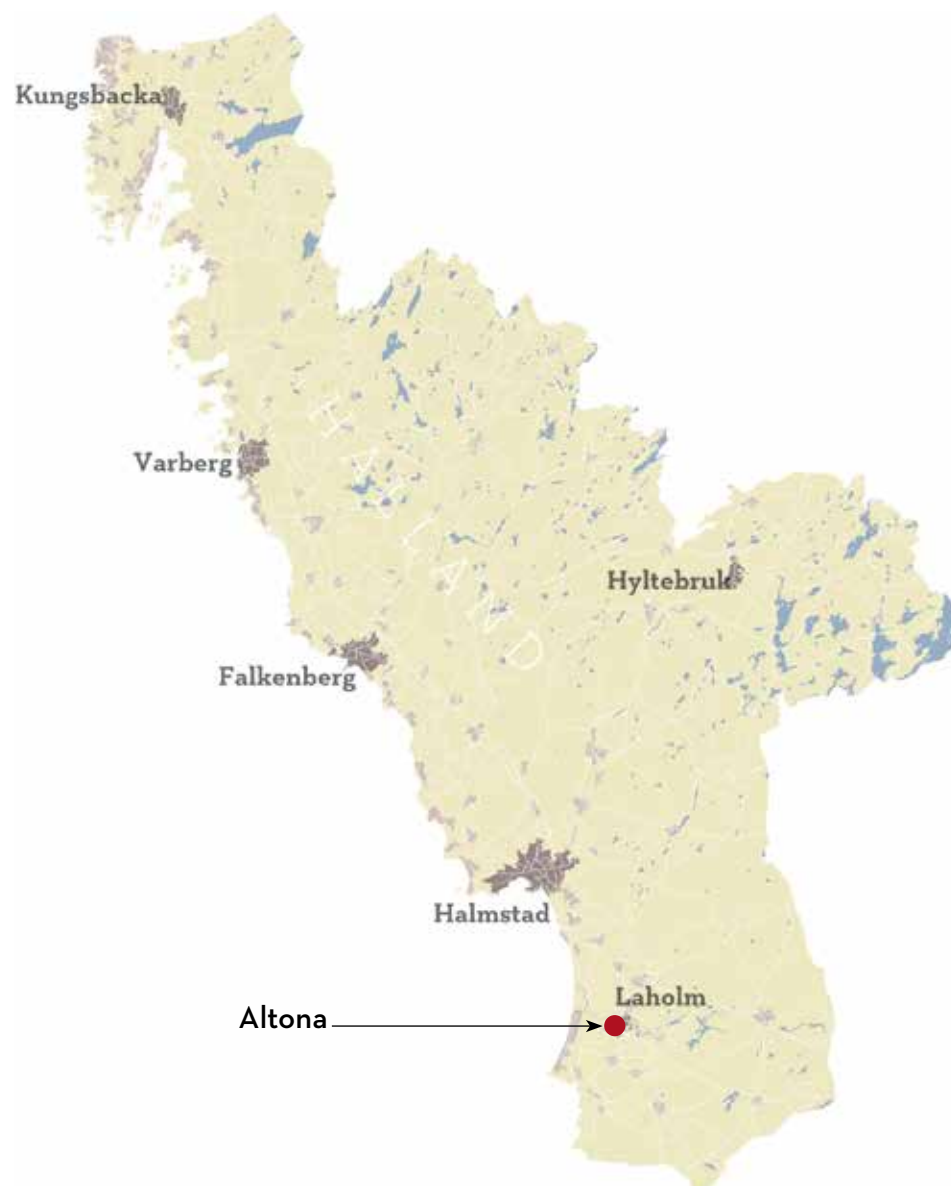
BOPLATSLÄMNINGAR INOM ALTONA 2:1 OCH 4:34

Altona 2:1, 4:31, 4:34, 4:35 och 4:37, Laholms stad, Laholms kommun, Hallands län

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2020:59

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2020

Arkeologisk utredning 2020

Bild framsida: Schakt 493 mot norr med markerade arkeologiska anläggningar i form av stolphål. Foto: Mats Nilsson. (fotonr: 2020-41-03).

Grafisk form och layout: Anders Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
BAKGRUND	5
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	5
SYFTE OCH METOD	6
RESULTAT	9
TOLKNING	11
ÅTGÄRDSFÖRSLAG	11
REFERENSER	11
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	11
 BILAGOR	 12
Bilaga 1 Schaktbeskrivning	
 Rapporter från Kulturmiljö Halland 2020	 14

Fig 1. Kartutsnitt visande utredningsområdet (gult) med närliggande fornlämningar. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Kulturmiljö Halland har på uppdrag av Laholms kommun, genomfört en arkeologisk utredning inom ett ca 28 000 kvadratmeter stort område enligt länsstyrelsens beslut 431-1890-2020. Anledning till arkeologisk utredning var att Laholms kommun planerar detaljplaneläggning av området som omfattar fastigheterna Altona 2:1, 4:31, 4:34, 4:35 och 4:37. Utredningen genomfördes med en bandgående grävmaskin mellan datumen 2020-07-20 och 2020-07-21. 19 sökschakt till en sammanlagd längd av 458 löpmeter grävdes varpå matjorden avlägsnades för att lokalisera arkeologiska lämningar. Den norra delen av utredningsområdet har tidigare utgjorts av en mosse och spår av vattenavsatta humösa lager kunde ses i sanden under matjorden. Inga arkeologiska lämningar hittades i den norra delen av utredningsområdet. Den södra delen av utredningsområdet består av väl-dränerad sand under matjordslagret. I denna del hittades 22 arkeologiska lämningar bestående av 4 gro-par och 18 stolphål. Området för de arkeologiska lämningarna har registrerats som fornlämning L2020:5728. Kulturmiljö Halland förordar att en arkeologisk förundersökning genomförs inom fornlämningen.

BAKGRUND

Kulturmiljö Halland har på uppdrag av Laholms kommun utfört en arkeologisk utredning enligt länsstyrelsens beslut 431-1890-2020. Orsak till arkeologisk utredningen var att Laholms kommun planerar detaljplaneläggning för bebyggelse inom området väster om Glänninge sjö.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Utredningsområdet omfattar en ca 28 000 m² stor areal belägen på flack sandjord väster om Glänninge sjö. Den norra delen av utredningsområdet är lägre liggande än den södra delen och befinner sig på en höjd av ca 28 meter över havet. I äldre kartöverlägg från

1799, Laholms stad Akt 1, utgör den nordöstra delen av utredningsområdet en mosse väst om Glänninge sjö, se fig 5. Den södra delen av utredningsområdet når 32 meter över havet och består av en sandig ås med isälvs-sediment och grusiga fraktioner.

I utredningsområdets närhet har boplat- och gårds-lämningar påträffats vid tidigare arkeologiska utredningar, förundersökningar och undersökningar.

Drygt 500 meter mot väst undersöktes hösten 2014 fornlämning Laholm 31:1 varpå en omfattande gård från yngre romersk järnålder (300-talet e.Kr.) med ett 47 meter stort långhus hittades (Kadefors 2016). Omkring 600 meter mot sydväst påträffades fornlämning Laholm 50 senhösten 2014 innehållande en brunn från yngre järnålder (Kadefors 2015). I februari månad 2017 genomfördes en arkeologisk utredning av en större

areal belägen öster om Glänninge sjö (Nilsson 2017). Dock noterades inga arkeologiska lämningar. Vid arkeologisk utredning år 2000 påträffades på svaga förhöjningar i sandig åkermark boplatsslämningar av begränsad omfattning, ca 600 respektive 1000 meter sydöst om nu aktuellt utredningsområde. Nämnade lokaler noterades som Laholm 34:1 och 35:1. Inga ytterligare arkeologiska insatser vidtogs och områdena bebyggdes. Inom 1 kilometer nordväst, nordöst, öst och mot väst om utredningsområdet finns boplatsslämningarna Laholm 24:1, 29:1, 33:1 och 38 med förhistoriska huslämningar i form av härdar, stolphål samt med fynd av keramik, flint- och bergartsavslag.

SYFTE OCH METOD

Syftet med en arkeologisk utredning är att ta reda på om fornlämningar berörs av ett planerat arbetsföretag. Utredningen ska preliminärt avgränsa nyupptäckta

fornlämningar inom utredningsområdet. Resultatet från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Utredningen genomfördes under 2 dagar i juli mellan 2020-07-20 och 2020-07-21. Utredningsarbetet bestod i att sökschakt grävdes med bandgående grävmaskin med en planeringsskopa på 1,6 meters bredd. I utredningsområdets nordöstra del finns en fotbollsplan och i den nordvästra delen är en jordövertäckt och gräsbeväxt vattencistern placerad. Fotbollsplanen och området för vattencisternen schaktades inte. Ett antal ledningar genomkorsade också utredningsområdet och schakten placerades därför med hänsyn till säkerhetsavstånd för ledningarna. I söksschakten avlägsnades matjorden till underliggande sand för att lokalisera fornlämningsstrukturer. Schakt och arkeologiska läm-

Fig 2. Schakt 548, mot söder, i den norra delen av utredningsområdet visar grå sand med spår av humösa fläckar från nedbrutet växmateriel samt rostjord under matjorden. Foto: Mats Nilsson. (fotonr: 2020-41-05).

Fig 3. Schakt 493 mot söder med markerade arkeologiska anläggningar i form av stolphål. Foto: Mats Nilsson. (fotonr: 2020-41-01).

Fig 4. Stolphål 454 i schakt 493 med spår av stenskonning, mot söder. Foto: Mats Nilsson. (fotonr: 2020-41-04).

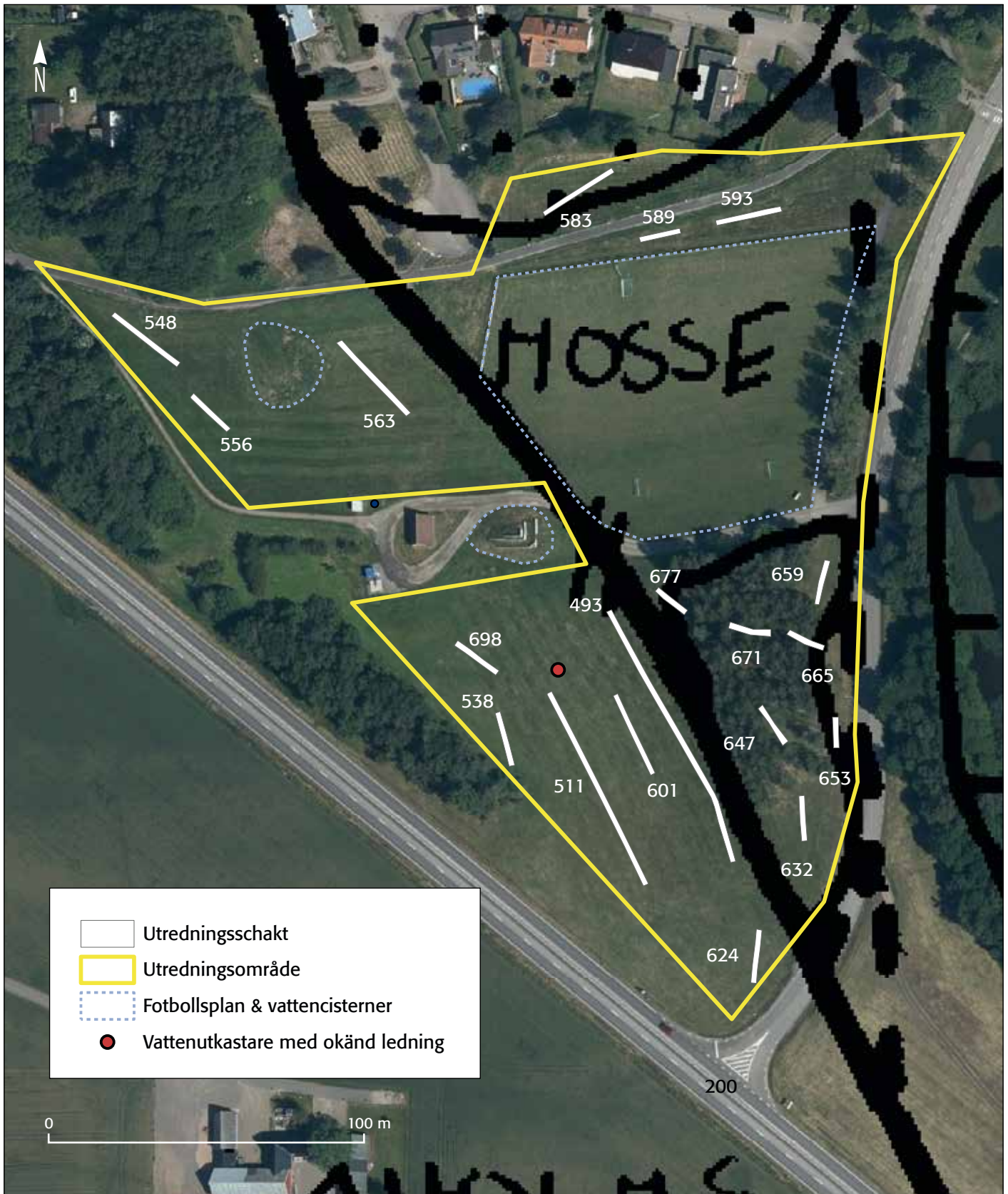

Fig 5. Ortofoto med utredningsområdet, fotbollsplan och vattencisterner markerade, samt med äldre kartöverlägg, Laholms stad Akt 1 1799, som visar den tidigare befintliga mossen i utredningsområdets norra del. Utredningsschakten markerade med ID-nummer. Skala 1:1700.

ningar mättes in digitalt med GPS. Digital information finns lagrat i Intrasisprojekt Laholm2020113U. Efter avslutad arkeologisk utredning lades sökschakten igen.

RESULTAT

Vid utredningen öppnades 19 sökschakt till sammanlagt 458 löpmeter, motsvarande 798 kvadratmeter frigjort yta. Jordmånen i den lägre liggande norra delen av utredningsområdet uppgår till 0,4 meter. Underliggande markmaterial består av grå sand med humösa vattenavsatta lager, ställvis med innehåll av rostjord, se fig 2. Inga arkeologiska anläggningar hittades i den norra delen av utredningsområdet. I söder höjer sig utredningsområdet till 32 meter över havet. Jordmå-

nen varierar mellan 0,2 och 0,4 meter och markmaterialen består av väl-dränerad brun sand, delvis med grusinslag. I utredningsområdets sydöstra del finns en björkdunge, se fig 6. Mellan träden drogs sex sökschakt. Inga arkeologiska lämningar hittades i björkdungen. Utredningsområdets sydvästra del består av en gräsbevuxen yta. I denna öppnades sex schakt. I fyra av schakten 493, 511, 601 och 632 söder om björkdungen hittades 22 arkeologiska lämningar i form av 4 gropar och 18 stolphål. Stolphål 454 i schakt 493 är stenskott, se fig 7. Området där de arkeologiska lämningarna påträffades har markerats i figuren och registrerats som fornlämning L2020:5728. Fornlämningen omfattar 3800 kvadratmeter.

Fig 6. Utredningsområdets sydöstra del med björkdunge, mot sydväst. Foto Mats Nilsson. (fotonr. 2020-41-10).

Fig 7. Fornlämning L2020:5728 markerad med utredningsschakt och arkeologiska lämningar. Skala 1:400.

TOLKNING

I den norra delen av utredningsområdet hittades inga arkeologiska lämningar. Den norra delen är mer låglänt och har tidigare delvis varit en mosse väster om Glänningesjön. Vattenavsatta humösa spår av en idag kulverterad bäck kan också ses i sökschakten. I denna del av utredningsområdet finns även ett flertal störningar efter nedgrävda vatten och elledningar. I den norra delen av utredningsområdet bedöms därför möjligheten till att finna arkeologiska lämningar som liten. I den södra delen av utredningsområdet är markförhållandena lämpligare för att arkeologiska lämningar ska bevaras. I fyra av sökschakten i denna del hittades också välbevarade anläggningar bestående av 4 gropar och 18 stolphål. Lämningarna är relativt koncentrerat samlade och tolkas som boplatzanläggningar. Ett stolphål är stenskott (se fig 4), vilket kan innebära att det utgör rester av en takbärande huskonstruktion. I den sydöstra delen av utredningsområdet som består av en glest beväxt björkdunge hittades inga arkeologiska anläggningar vid utredningen. Det behöver däremot inte innebära att det ursprungligen inte funnits arkeologiska anläggningar i denna del av utredningsområdet, då närheten till Glänningesjön är mycket bra för boplatzlämningar. Snarare kan det vara så att rötterna från träden som växer där idag bidragit till störningar så att det inte går att uttolka några arkeologiska lämningar.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Kulturmiljö Halland förordar att en förundersökning genomförs inom den registrerade fornlämningen L2020:5728. Med tanke på att de arkeologiska anläggningarna har påträffats i ett begränsat område och att uppdragsgivaren Laholms kommun är angelägen om tillträde till marken kan förundersökningen utföras i form av en fördjupad förundersökning, med möjlighet att öppna ett antal ytor intill förundersökningsschakten för att följa, dokumentera och datera arkeologiska konstruktioner.

REFERENSER

- Kadefors, O. 2016. *Järnålder i Nyby En gård från romersk järnålder utanför Laholm*. Halland, Laholms stad, Nyby 3:38, RAÄ Laholms stad 31:1. Arkeologiska rapporter från Hallands Läns museer 2016:4. Kulturmiljö Halland (Jfr. 431-6396-13).
- Kadefors, O. 2015. *Fynd från historisk tid och förhistorisk tid – en arkeologisk förundersökning av en brunn samt boplatzlämningar från yngre järnålder i Nyby, Laholm*. Halland, Laholms stad, Nyby 3:38 och 3:50. Laholm 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53 och 54. Kulturmiljö Halland (Jfr. 431-1429-14).
- Nilsson, M. 2017. *Altona 2:1*. Halland, Laholms kommun, Laholms stad, Altona 2:1. Arkeologisk utredning 2017. Kulturmiljö Halland (Jfr. 431-7803-16).

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnr:	431-1890-2020.
Eget diarienummer:	2020-113.
Uppdragsgivare:	Laholms kommun.
Utförandetid:	2020-07-20 till 2020-07-22.
Personal:	Mats Nilsson (grävningsledare och mätansvarig), Patrik Hallberg och Jörgen Thompsen LBC-Ängstorp AB.
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM.
Höjdsystem:	RH 2000.
Läge:	Halland, Laholms stad, Altona 2:1, 4:31, 4:34, 4:35 och 4:37. Koordinater X 6263212,43 / 379800,02.
Undersökt:	458 löpmeter motsvarande 798 kvadratmeter.
Dokumentation:	Schakt och anläggningar mättes in med GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasiprojekt nummer Laholm2020113U. Digitala fotografier har fotonummer 2020-41-(1-11).
Fynd:	-
Datering:	-

BILAGOR

Bilaga 1 Schaktbeskrivning

Schakt 493 längd 89 meter, 155,2 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. Underliggande markmaterial brun grusblandad sand. 17 arkeologiska anläggningar.

Schakt 511 längd 67,8 meter, 118 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. Underliggande markmaterial brun grusblandad sand. 2 arkeologiska anläggningar. Schaktet avslutas vid svacka mot fuktigare område i norr och omärkt vattenledning.

Schakt 538 längd 17,4 meter, 30 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. Underliggande markmaterial brun grusblandad sand. Schaktet avslutas mot norr vid dräneringsstörning.

Schakt 548 längd 26 meter, 45,7 kvadratmeter. Matjord 0,6 meter. Underliggande markmaterial grå sand med humösa vattenavsatta fläckar.

Schakt 556 längd 16 meter, 27,5 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. Underliggande markmaterial grå sand med humösa vattenavsatta fläckar.

Schakt 563 längd 31,8 meter, 58,5 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. Underliggande markmaterial grå sand med humösa vattenavsatta fläckar.

Schakt 583 längd 25,8 meter, 41,1 kvadratmeter. Matjord 0,3 meter. Underliggande markmaterial mörkbrun grusblandad sand.

Schakt 589 längd 13 meter, 21 kvadratmeter. Matjord 0,3 meter. Underliggande markmaterial brun sand med rostjord och vattenavsatta lager.

Schakt 593 längd 21 meter, 37,5 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. Underliggande markmaterial brun sand med humösa vattenavsatta fläckar intill tidigare bäckfåra.

Schakt 601 längd 27,6 meter, 43,8 kvadratmeter. Matjord 0,3 meter. Underliggande markmaterial brun grusblandad sand. 2 arkeologiska anläggningar.

Schakt 624 längd 17 meter, 30,1 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. Underliggande markmaterial delvis spår av bärlager intill Glänningeleden och riksväg 24. I övrigt brun grusblandad sand.

Schakt 632 längd 14,3 meter, 26 kvadratmeter. Högst belägna platsen i utredningsområdet. Matjord 0,2 meter. Underliggande markmaterial brun grusblandad sand. 1 arkeologisk anläggning.

Schakt 647 längd 14 meter, 24,5 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. Underliggande markmaterial brun sand med rötter från björkar.

Schakt 653 längd 9,6 meter, 16,9 kvadratmeter. Matjord 0,3 meter. Underliggande markmaterial brun sand med rötter från björkar.

Schakt 659 längd 14,3 meter, 23,2 kvadratmeter. Matjord 0,2 meter. Underliggande markmaterial brun sand med rötter från björkar.

Schakt 665 längd 12,3 meter, 22,5 kvadratmeter. Matjord 0,2 meter. Underliggande markmaterial brun sand med rötter från björkar.

Schakt 671 längd 13,5 meter, 26,6 kvadratmeter. Matjord 0,3 meter. Underliggande markmaterial brun sand med rötter från björkar.

Schakt 677 längd 11,7 meter, 21 kvadratmeter. Matjord 0,3 meter. Underliggande markmaterial brun sand med rötter från björkar. Schaktet avslutas mot schakt för ledning och beredningsmassor för lokalt vägområde.

Schakt 698 längd 16 meter, 29 kvadratmeter. Matjord 0,4 meter. I söder 0,6 meter mörk humös matjord. Underliggande markmaterial grå sand med humösa fläckar.

RAPPORTER FRÅN KULTURMILJÖ HALLAND 2020

2020:01	Lögnäs Skummeslöv RAÄ 39 och 41, Ark. slutundersökning.	2020:39	Laholm RAÄ 142, Laholms stad, Lagaholm 4:1, RAÄ 19:1, RAÄ 142:1, Ark. schaktningsövervakning
2020:02	Nio fornlämningar längs Suseån, Ark. förundersökning.	2020:40	Krutkällargången, Halmstad kommun och stad, Bastionen Norre Katt, RAÄ 33:1, Ark. schaktningsövervakning
2020:03	Ett hål i Hamngatan, Halmstad, Ark. schaktningsövervakning	2020:41	Kv Jungfrun, Oxen och Hästtorget, Laholm. Förslag till planbestämmelser.
2020:04	Boplagsaktiviteter fr. tidigneolitikum och romersk järnålder invid bronsåldershög Kvibille RAÄ 35:1	2020:42	Spannarp Östra, Spannarp socken, Ark. utredning
2020:05	Medeltida lämningar i Storgatan, Halmstad	2020:43	Fem provborrhål inom Österskans. Halmstad kommun, Österskans 1 och Halmstad 6:31. Ark. kontroll.
2020:06	Dagsås kyrka, textiltförvaring och åtgärder i sakristian	2020:44	Arkeologisk utredning inom Tofta 2:2. Varbergs kommun.
2020:07	Dagsås kyrka, nytt pentrskydd	2020:45	Apelviksgården, omläggning av stråtak. Antikvarisk medv.
2020:08	Rosenfredsskolan uthus, Folkskolan 1, antikvarisk förundersökning	2020:46	Professorn 7, Hotell Gästis i Varberg, Antikvarisk förundersökning
2020:09	Landa kyrka, nytt styrsystem	2020: 47	Folkvandringstid, Vendeltid & Vikingatid, Kvibille 21:1, Ark. förundersökning
2020:10	Landa kyrka, belysning	2020:48	Boplagslämningar i Hasslöv, Hallands län, Laholms kommun, Hasslövs socken, Ark. utredning
2020:11	Grev Kristoffer 13, antikvarisk förundersökning inför renovering	2020:49	Gravar och boplatser invid Kistinge deponi, Eldsberga socken, Ark. utredning
2020:12	Grunnarp 3:12. Underlag inför tillståndsansökan för ändring av byggnadsminne.	2020:50	Villa Örnvik, Eketånga 2:71, Halmstad, Antikvarisk förundersökning.
2020:13	Trönninge 7:47 Förenklad ark. utredningsrapport	2020:51	Kvarnadal i Sällstorp, Vård- och underhållspan
2020:14	Vattenledning Åled-Oskarström, Enslövs socken. Ark. utredning, steg 1.	2020:52	Landa kyrka, mögelsanering
2020:15	Veddige kyrka, invändig ändring, antikvarisk konsekvensbeskrivning	2020:53	Societetshuset i Varberg, antikvarisk konsekvensutredning
2020:16	Lindbergs kyrka, framtagande av bemålat bräddtak, antikvarisk förundersökning	2020:54	Långanskogen, vård- och underhållspan
2020:17	Enslövs kyrka begravningsplats, Ark. utredning inför utökande av Enslövs kyrkas gravplats.	2020:55	Göingegårdens smedja, Antikvarisk förundersökning
2020:18	Senmedeltida odlingshorisonter, en stenläggning och nyare tids avfall. Halmstad. Ark. förundersökning och undersökning.	2020:56	Falkenbergs stadshus, ändring av ventilation
2020:19	St Laurentii kyrka. Utvändig renovering	2020:57	Ny spillvattenledning i Skrea. Ark. utredning
2020:20	Tröinge 2:62 Vinbergs socken, Ark. utredning.	2020:58	Lugnarohögen
2020:21	GC-väg mellan Vinberg och Bergagård. Ark. utredning.	2020:59	Boplagslämningar inom Altona 2:1 och 4:34. Ark. utr.
2020:22	VA-ledning Eftra kyrkby-Långasand Ark. förundersökning och slutundersökning.		
2020:23	Knobesholms tunnbinderi.		
2020:24	Övraby - Det äldsta Halmstad. Ett medeltidsarkeologiskt forskningsprojekt.		
2020:25	Hyltebruks kyrka, Utvändig renovering		
2020:26	Tönnersjö kyrka, Renovering av fönster		
2020:27	Nybyggnation hästgård Risarp Harplinge. Ark. utredning.		
2020:28	Förundersökning i avgränsande syfte Skrea 110, Ark. förundersökning.		
2020:29	Boplags- och härdområden. Trönningenäs, Lindbergs socken. Ark. förundersökning av L2018:392, L2018:820, L2018:821, L2018:822.		
2020:30	Kyrkogårdarnas historia, vård och underhåll, bilaga till kulturhistoriska inventeringar i Falkenbergs pastorat		
2020:31	Inventering inför planerad deponi. Varbergs kn, Veddige sn. Ark. inventering		
2020:32	Jutanområdet, Antikvarisk förundersökning		
2020:33	Planområde Himle och Fun City, Spannarp socken, Ark. utredning		
2020:34	Utredning inför GC-väg utmed väg 613 mellan kustvägen och Harplinge samhälle. Harplinge socken, Ark. utredning.		
2020:35	Söndrums församlingsgård, antikvarisk förundersökning		
2020:36	Efterunders. och återställning av plundringsskatt intill Krokstenen, Örelid. Laholm, Tjärby sn, Ark. efterundersökning.		
2020:37	Skottorps slott. Restaurering		
2020:38	Kristineheds manbyggnad. Kulturhistorisk utredning		

KULTURMILJÖ
HALLAND

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: KANSLI@KULTURMILJOHALLAND.SE | HEMSIDA: WWW.KULTURMILJOHALLAND.SE